॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता — क्रम पाठः

सप्तमकाण्डे तृतीयः प्रश्नः

सत्रजातनिरूपणं

ॐ नमः परमात्मने । श्री गुरुभ्यो नमः । हरिः ॐ

प्र॒ज॒व॒व्वैँ। प्र॒ज॒वमिति॑ प्र—ज॒वं᳚म्। वा ए॒तेन॑। ए॒तेन॑ यन्ति। य॒न्ति॒ यत्। यद् द॑श॒मम्। द॒श॒म-
मह॑ः। अह॑ः पापाव॒हीयं᳚म्। पा॒पा॒व॒ही॒य॒व्वैँ। पा॒पा॒व॒ही॒यमिति॑ पाप—अ॒व॒हीयं᳚म्। वा ए॒तेन॑। ए॒तेन॑
भवन्ति। भ॒व॒न्ति॒ यत्। यद् द॑श॒मम्। द॒श॒मम॑हः। अह॒र् यः। यो वै। वै प्र॒जवं᳚म्। प्र॒जवं॑य्यँ॒ताम्।
प्र॒ज॒वमिति॑ प्र—ज॒वं᳚म्। य॒ताम॑पथेन। अप॑थेन प्रतिपद्य॑ते। प्र॒ति॒पद्य॑ते॒ यः। प्र॒ति॒पद्य॑त॒ इति॑ प्रति—
पद्य॑ते। यः स्था॒णुम्। स्था॒णुꣳ हन्ति॑। हन्ति॒ यः। यो भ्रेषं᳚म्। भ्रेष॒म् न्येति॑। न्येति॒ सः। न्येतीति॑
नि—एति॑। स हीयते। ही॒य॒ते॒ सः। स यः। यो वै। वै द॑श॒मे। द॒श॒मेऽह॑न्न्। अह॑न्नविवा॒क्ये।
अ॒वि॒वा॒क्य उ॑पह॒न्यते᳚। अ॒वि॒वा॒क्य इत्य॑वि—वा॒क्ये। उ॒प॒ह॒न्यते॒ सः। उ॒प॒ह॒न्यत॒ इत्यु॑प—ह॒न्यते᳚।
स हीयते। ही॒य॒ते॒ तस्मै᳚। तस्मै॒ यः। य उप॑हताय। उप॑हताय॒ व्याह॑। उप॑हता॒येत्युप॑—ह॒ता॒य॒।
व्याह॒ तम्। व्याहेति॑ वि—आह॑। तमे॒व। ए॒वान्वा॒रभ्य॑। अ॒न्वा॒रभ्य॒ सम्। अ॒न्वा॒रभ्येत्य॑नु—
आ॒रभ्य॑। सम॑श्नुते। अ॒श्नु॒तेऽथ॑। अथ॒ यः। यो व्याह॑। व्याह॒ सः। व्याहेति॑ वि—आह॑। स
हीयते। ॥ [१] ॥ ही॒य॒ते॒ तस्मा᳚त्। तस्मा᳚द् दश॒मे। द॒श॒मेऽह॑न्न्। अह॑न्नविवा॒क्ये। अ॒वि॒वा॒क्य
उप॑हताय। अ॒वि॒वा॒क्य इत्य॑वि—वा॒क्ये। उप॑हताय॒ न। उप॑हता॒येत्युप॑—ह॒ता॒य॒। न व्युच्यं᳚म्।
व्यु॒च्य॒मथो᳚। व्यु॒च्यमिति॑ वि—उ॒च्यं᳚म्। अथो॒ खलु॑। अथो॒ इत्यथो᳚। खल्वा॑हुः। आ॒हु॒र् य॒ज्ञस्य॑।
य॒ज्ञस्य॒ वै। वै समृ॑द्धेन। समृ॑द्धेन दे॒वाः। समृ॑द्धे॒नेति॒ सम्—ऋ॒द्धे॒न। दे॒वाः सु॑व॒र्गम्। सु॒व॒र्ग-
ल्लोँ॒कम्। सु॒व॒र्गमिति॑ सुवः—गम्। लो॒कमा॑यन्न्। आ॒य॒न्॒य॒ज्ञस्य॑। य॒ज्ञस्य॒ व्यृद्धेन। व्यृ॑द्धे॒ना-

सुरान्। व्यृद्धेनेति वि—ऋद्धेन। असुरान् परा। पराऽभावयन्न्। अभावयन्निति। इति यत्। यत् खलु। खलु वै। वै यज्ञस्य। यज्ञस्य समृद्धम्। समृद्धम् तत्। समृद्धमिति सम्—ऋद्धम्। तद् यजमानस्य। यजमानस्य यत्। यद् व्यृद्धम्। व्यृद्धम् तत्। व्यृद्धमिति वि—ऋद्धम्। तद् भ्रातृव्यस्य। भ्रातृव्यस्य सः। स यः। यो वै। वै दशमे। दशमेऽहन्न्। अहन्नविवाक्ये। अविवाक्य उपहन्यते। अविवाक्य इत्यवि—वाक्ये। उपहन्यते सः। उपहन्यत इत्युप—हन्यते। स एव। एवाति। अति रेचयति। रेचयति ते। ते ये। ये बाह्याः। बाह्या दृशीकवः। दृशीकवः स्युः। ॥ [२] ॥ स्युस्ते। ते वि। वि ब्रूयुः। ब्रूयुर् यदि। यदि तत्र। तत्र न। न विन्देयुः। विन्देयुरन्तस्सदसात्। अन्तस्सदसाद् व्युच्यम्। अन्तस्सदसादित्यन्तः—सदसात्। व्युच्यँय्यदि। व्युच्यमिति वि—उच्यम्। यदि तत्र। तत्र न। न विन्देयुः। विन्देयुर् गृहपतिना। गृहपतिना व्युच्यम्। गृहपतिनेति गृह—पतिना। व्युच्यम् तत्। व्युच्यमिति वि—उच्यम्। तद् व्युच्यम्। व्युच्यमेव। व्युच्यमिति वि—उच्यम्। एवाथ। अथ वै। वा एतत्। एतथ् सर्पराज्ञियाः। सर्पराज्ञिया ऋग्भिः। सर्पराज्ञिया इति सर्प—राज्ञियाः। ऋग्भिः स्तुवन्ति। ऋग्भिरित्यृक्—भिः। स्तुवन्तीयम्। इयँवै। वै सर्पतः। सर्पतो राज्ञी। राज्ञी यत्। यद् वै। वा अस्याम्। अस्याम् किम्। किम् च। चार्चन्ति। अर्चन्ति यत्। यदानृचुः। आनृचुस्तेन। तेनेयम्। इयꣳ सर्पराज्ञी। सर्पराज्ञी ते। सर्पराज्ञीति सर्प—राज्ञी। ते यत्। यदेव। एव किम्। किम् च। च वाचा। वाचाऽनृचुः। अनृचुर् यत्। यदतोधि। अतोद्ध्यर्चितारः। अर्चितारस्तत्। ॥ [३] ॥ तदुभयम्। उभयमाप्त्वा। आप्त्वाऽवरुद्ध्य। अवरुद्ध्योत्। अवरुद्ध्येत्यव—रुद्ध्य। उत् तिष्ठाम। तिष्ठामेति। इति ताभिः। ताभिर् मनसा। मनसा स्तुवते। स्तुवते न। न वै। वा इमाम्। इमामश्वरथः। अश्वरथो न। अश्वरथ इत्यश्व—रथः। नाश्वतरीरथः। अश्वतरीरथः सद्यः। अश्वतरीरथ इत्यश्वतरी—रथः। सद्यः पर्याप्तुम्। पर्याप्तुमर्हति। पर्याप्तुमिति परि—आप्तुम्। अर्हति मनः। मनो वै। वा इमाम्। इमाꣳ सद्यः। सद्यः पर्याप्तुम्। पर्याप्तुमर्हति। पर्याप्तुमिति परि—आप्तुम्। अर्हति मनः। मनः परिभवितुम्। परिभवितुमथ। परिभवितुमिति परि—भवितुम्। अथ ब्रह्म। ब्रह्म वदन्ति। वदन्ति परिमिताः। परिमिता वै। परिमिता इति परि—मिताः। वा ऋचः। ऋचः परिमितानि। परिमितानि सामानि। परिमितानीति परि—मितानि। सामानि परिमितानि। परि-

मि॒ता॒नि॒ यजू॑ꣳषि। परि॑मिता॒नीति॒ परि॑—मि॒ता॒नि॒। य॒जू॒ꣳ॒ष्यथ॑। अथै॒तस्य॑। ए॒तस्यै॒व। ए॒वान्त॑ः। अन्तो॒ न। नास्ति॑। अ॒स्ति॒ यत्। यद् ब्रह्म॑। ब्रह्म॒ तत्। तत् प्र॑तिगृ॒णते। प्र॒ति॒गृ॒णत॒ आ। प्र॒ति॒गृ॒णत॒ इति॑ प्रति—गृ॒णते। आ च॑रव्षीत। च॒रव्षी॒त॒ सः। स प्र॑तिग॒रः। प्र॒ति॒ग॒र इति॑ प्रति—ग॒रः॥ ॥ [४] ॥

(व्याह॒ स द॑शी॒कवाँ॑ ऽर्चि॒तार॒ः स एक॑म् च) ॥ १ ॥

ब्र॒ह्म॒वा॒दिनो॑ वदन्ति। ब्र॒ह्म॒वा॒दि॒न॒ इति॑ ब्रह्म—वा॒दिन॑ः। व॒द॒न्ति॒ किम्। किम् द्वा॒द॒शा॒हस्य॑। द्वा॒द॒शा॒हस्य॑ प्र॒थमेन॑। द्वा॒द॒शा॒हस्येति॑ द्वादश—अ॒हस्य॑। प्र॒थमे॒नाह्ना॑। अ॒ह्न॒र्त्विजा॑म्। ऋ॒त्विजा॒ꣳय्यज॑मानः। यज॑मानो वृ॒ङ्क्ते। वृ॒ङ्क्त॒ इति॑। इति॒ तेज॑ः। तेज॑ इ॒न्द्रि॒यम्। इ॒न्द्रि॒यमिति॑। इति॒ किम्। किम् द्वि॒तीये॑न। द्वि॒तीये॒नेति॑। इति॑ प्रा॒णान्। प्रा॒णान॒न्नाद्य॑म्। प्रा॒णानिति॑ प्र—अ॒नान्। अ॒न्नाद्य॒मिति॑। अ॒न्नाद्य॒मित्य॑न्न—अ॒द्य॑म्। इति॒ किम्। किम् तृ॒तीये॑न। तृ॒तीये॒नेति॑। इति॒ त्रीन्। त्रीनि॒मान्। इ॒माँल्लो॒कान्। लो॒कानिति॑। इति॒ किम्। किम् च॑तु॒र्थेन॑। च॒तु॒र्थेनेति॑। इति॒ च॑तु॒ष्पद॑ः। च॑तु॒ष्पद॑ः प॒शून्। च॑तु॒ष्प॒द॒ इति॒ चतु॑ः—प॒दः। प॒शूनिति॑। इति॒ किम्। किम् प॑ञ्च॒मेन॑। प॒ञ्च॒मेनेति॑। इति॒ पञ्चा॑क्षराम्। पञ्चा॑क्षराम् प॒ङ्क्तिम्। पञ्चा॑क्षरा॒मिति॒ पञ्च॑—अ॒क्ष॒राम्। प॒ङ्क्तिमिति॑। इति॒ किम्। किꣳ ष॒ष्ठेन॑। ष॒ष्ठेनेति॑। इति॒ षट्। ष॒डृ॒तून्। ऋ॒तूनिति॑। इति॒ किम्। किꣳ स॑प्त॒मेन॑। स॒प्त॒मेनेति॑। इति॒ स॒प्तप॑दाम्। स॒प्तप॑दा॒ꣳ॒ शक्व॑रीम्। स॒प्तप॑दा॒मिति॑ स॒प्त—प॒दा॒म्। शक्व॑री॒मिति॑। इति॒ किम्। ॥ [५] ॥ किम॑ष्ट॒मेन॑। अ॒ष्ट॒मेनेति॑। इत्य॒ष्टाक्ष॑राम्। अ॒ष्टाक्ष॑राम् गा॒य॒त्रीम्। अ॒ष्टाक्ष॑रा॒मित्य॒ष्टा—अ॒क्ष॒राम्। गा॒य॒त्रीमिति॑। इति॒ किम्। किम् न॑व॒मेन॑। न॒व॒मेनेति॑। इति॑ त्रि॒वृत॑म्। त्रि॒वृत॒ꣳ॒ स्तोम॑म्। त्रि॒वृत॒मिति॑ त्रि—वृत॑म्। स्तोम॒मिति॑। इति॒ किम्। किम् द॑श॒मेन॑। द॒श॒मेनेति॑। इति॒ दशा॑क्षराम्। दशा॑क्षरा॒ँव्विराज॑म्। दशा॑क्षरा॒मिति॒ दश॑—अ॒क्ष॒राम्। वि॒राज॒मिति॑। वि॒राज॒मिति॑ वि—राज॑म्। इति॒ किम्। किमेका॑द॒शेन॑। ए॒का॒द॒शेनेति॑। इत्येका॑दशाक्षराम्। एका॑दशाक्षराम् त्रि॒ष्टुभ॑म्। एका॑दशाक्षरा॒मित्येका॑दश—अ॒क्ष॒राम्। त्रि॒ष्टु॒भमिति॑। इति॒ किम्। किम् द्वा॑द॒शेन॑। द्वा॒द॒शेनेति॑। इति॒ द्वाद॑शाक्षराम्। द्वाद॑शाक्षराम् जग॑तीम्। द्वाद॑शाक्षरा॒मिति॒ द्वाद॑श—अ॒क्ष॒राम्। जग॑ती॒मिति॑। इत्ये॒ताव॑त्। ए॒ताव॒द् वै। वा अ॑स्ति। अ॒स्ति॒

यावत्। यावदेतत्। एतद् यावत्। यावदेव। एवास्ति। अस्ति तत्। तदेषाम्। एषाँवृङ्क्ते। वृङ्क्ते इति वृङ्क्ते॥ ॥ [६] ॥

(शर्करीमित्ये कचत्वारिंशच्च) ॥ २ ॥

एष वै। वा आप्तः। आप्तो द्वादशाहः। द्वादशाहो यत्। द्वादशाह इति द्वादश—अहः। यत् त्रयोदशरात्रः। त्रयोदशरात्रः समानम्। त्रयोदशरात्र इति त्रयोदश—रात्रः। समानꣳ हि। ह्येतत्। एतदहः। अहर् यत्। यत् प्रायणीयः। प्रायणीयश्च। प्रायणीय इति प्र—अय-नीयः। चोदयनीयः। उदयनीयश्च। उदयनीय इत्युत्—अयनीयः। च त्र्यतिरात्रः। त्र्यति-रात्रो भवति। त्र्यतिरात्र इति त्रि—अतिरात्रः। भवति त्रयः। त्रय इमे। इमे लोकाः। लोका एषाम्। एषाँल्लोकानाम्। लोकानामाप्त्यै। आप्त्यै प्राणः। प्राणो वै। प्राण इति प्र—अनः। वै प्रथमः। प्रथमोऽतिरात्रः। अतिरात्रो व्यानः। अतिरात्र इत्यति—रात्रः। व्यानो द्वितीयः। व्यान इति वि—अनः। द्वितीयोऽपानः। अपानस्तृतीयः। अपान इत्यप—अनः। तृतीयः प्राणापा-नोदानेषु। प्राणापा,नोदानेष्वेव। प्राणापानोदानेष्विति प्राणापान—उदानेषु। एवान्नाद्ये। अन्नाद्ये प्रति। अन्नाद्य इत्यन्न—अद्ये। प्रति तिष्ठन्ति। तिष्ठन्ति सर्वम्। सर्वमायुः। आयुर् यन्ति। यन्ति ये। य एवम्। एवंविद्वाꣳसः। विद्वाꣳसस्त्रयोदशरात्रम्। त्रयोदशरात्रमासते। त्रयोदशरात्रमिति त्रयोदश—रात्रम्। आसते तत्। तदाहुः। आहुर् वाक्। वाग् वै। वा एषा। एषा वितता। वितता यत्। विततेति वि—तता। ॥ [७] ॥ यद् द्वादशाहः। द्वादशाहस्ताम्। द्वादशाह इति द्वादश—अहः। ताँवि। विच्छिन्द्युः। छिन्द्युर् यत्। यन् मद्ध्ये। मद्ध्येऽतिरात्रम्। अतिरात्रम् कुर्युः। अतिरात्रमित्यति—रात्रम्। कुर्युरुपदासुका। उपदासुका गृहपतेः। उपदासुकेत्युप—दासुका। गृहपतेर् वाक्। गृहपतेरिति गृह—पतेः। वाख् स्यात्। स्यादुपरिष्टात्। उपरिष्टाच् छन्दोमानाम्। छन्दोमानाम् महाव्रतम्। छन्दोमानामिति छन्दः—मानाम्। महाव्रतम् कुर्वन्ति। महाव्रतमिति महा—व्रतम्। कुर्वन्ति सन्तताम्। सन्तातामेव। सन्तताामिति सम्—तताम्। एव वाचम्। वाचमव। अव रुन्धते। रुन्धतेऽनुपदासुका। अनुपदासुका गृहपतेः। अनुपदासुकेत्यनुप—दासुका। गृहपतेर् वाक्। गृहपतेरिति गृह—पतेः। वाग् भवति। भवति पशवः। पशवो वै।

वै छन्दोमाः। छन्दोमा अन्नम्। छन्दोमा इति छन्दः—माः। अन्नम् महाव्रतम्। महाव्रतय्यँत्। महाव्रतमिति महा—व्रतम्। यदुपरिष्टात्। उपरिष्टाच् छन्दोमानाम्। छन्दोमानाम् महाव्रतम्। छन्दोमानामिति छन्दः—मानाम्। महाव्रतम् कुर्वन्ति। महाव्रतमिति महा—व्रतम्। कुर्वन्ति पशुषु। पशुषु च। चैव। एवान्नाद्ये। अन्नाद्ये च। अन्नाद्य इत्यन्न—अद्ये। च प्रति। प्रति तिष्ठन्ति। तिष्ठन्तीति तिष्ठन्ति॥ ॥ [८] ॥

(वितता त्रिचत्वारिꣳशच्च) ॥ ३ ॥

आदित्या अकामयन्त। अकामयन्तोभयोः। उभयोर् लोकयोः। लोकयोर्ऋद्ध्नुयाम। ऋद्ध्नुयामेति। इति ते। त एतम्। एतम् चतुर्दशरात्रम्। चतुर्दशरात्रमपश्यन्न्। चतुर्दशरात्रमिति चतुर्दश—रात्रम्। अपश्यन् तम्। तमा। आऽहरन्न्। अहरन् तेन। तेनायजन्त। अयजन्त ततः। ततो वै। वै ते। त उभयोः। उभयोर् लोकयोः। लोकयोरादर्ध्नुवन्न्। आदर्ध्नुवन्नस्मिन्न्। अस्मिꣳश्च। चामुष्मिन्न्। अमुष्मिꣳश्च। च ये। य एवम्। एवव्विद्वाꣳसः। विद्वाꣳसश्चतुर्दशरात्रम्। चतुर्दशरात्रमासते। चतुर्दशरात्रमिति चतुर्दश—रात्रम्। आसत उभयोः। उभयोरेव। एव लोकयोः। लोकयोर्ऋद्ध्नुवन्ति। ऋद्ध्नुवन्त्यस्मिन्न्। अस्मिꣳश्च। चामुष्मिन्न्। अमुष्मिꣳश्च। च चतुर्दशरात्रः। चतुर्दशरात्रो भवति। चतुर्दशरात्र इति चतुर्दश—रात्रः। भवति सप्त। सप्त ग्राम्याः। ग्राम्या ओषधयः। ओषधयः सप्त। सप्तारण्याः। आरण्या उभयीषाम्। उभयीषामवरुद्ध्यै। अवरुद्ध्यै यत्। अवरुद्ध्या इत्यव—रुद्ध्यै। यत् पराचीनानि। पराचीनानि पृष्ठानि। पृष्ठानि भवन्ति। ॥ [९] ॥ भवन्त्यमुम्। अमुमेव। एव तैः। तैर् लोकम्। लोकमभि। अभि जयन्ति। जयन्ति यत्। यत् प्रतीचीनानि। प्रतीचीनानि पृष्ठानि। पृष्ठानि भवन्ति। भवन्तीमम्। इममेव। एव तैः। तैर् लोकम्। लोकमभि। अभि जयन्ति। जयन्ति त्रयस्त्रिꣳशौ। त्रयस्त्रिꣳशौ मद्ध्यतः। त्रयस्त्रिꣳशाविति त्रयः—त्रिꣳशौ। मद्ध्यतः स्तोमौ। स्तोमौ भवतः। भवतः साम्राज्यम्। साम्राज्यमेव। साम्राज्यमिति साम्—राज्यम्। एव गच्छन्ति। गच्छन्त्यधिराजौ। अधिराजौ भवतः। अधिराजावित्यधि—राजौ। भवतोऽधिराजाः। अधिराजा एव। अधिराजा इत्यधि—राजाः। एव समानानाम्। समानानाम् भवन्ति। भवन्त्यतिरात्रौ। अतिरा-

त्रावभितः। अतिरात्रावित्यति—रात्रौ। अभितो भवतः। भवतः परिगृहीत्यै। परिगृहीत्या इति परि—गृहीत्यै॥ ॥ [१०] ॥

(पृष्ठानि चतुस्त्रिꣳशच्च) ॥ ४ ॥

प्रजापतिः सुवर्गम्। प्रजापतिरिति प्रजा—पतिः। सुवर्गँल्लोकम्। सुवर्गमिति सुवः—गम्। लोकमैत्। ऐत् तम्। तम् देवाः। देवा अनु। अन्वायन्न्। आयन् तान्। तानादित्याः। आदित्याश्च। च पशवः। पशवश्च। चानु। अन्वायन्न्। आयन् ते। ते देवाः। देवा अब्रुवन्न्। अब्रुवन्यान्। यान् पशून्। पशूनुपाजीविष्म। उपाजीविष्म ते। उपाजीविष्मेत्युप—अजीविष्म। त इमे। इमेऽन्वाग्मन्न्। अन्वाग्मन्निति। अन्वाग्मन्नित्यनु—आग्मन्न्। इति तेभ्यः। तेभ्य एतम्। एतम् चतुर्दशरात्रम्। चतुर्दशरात्रम् प्रति। चतुर्दशरात्रमिति चतुर्दश—रात्रम्। प्रत्यौहन्न्। औहन् ते। त आदित्याः। आदित्याः पृष्ठैः। पृष्ठैः सुवर्गम्। सुवर्गँल्लोकम्। सुवर्गमिति सुवः—गम्। लोकमा। आऽरोहन्न्। अरोहन् त्र्यहाभ्याम्। त्र्यहाभ्यामस्मिन्न्। त्र्यहाभ्यामिति त्रि—अहाभ्याम्। अस्मिँल्लोके। लोके पशून्। पशून् प्रति। प्रत्यौहन्न्। औहन् पृष्ठैः। पृष्ठैरादित्याः। आदित्या अमुष्मिन्न्। अमुष्मिँल्लोके। लोक आदध्रुवन्न्। आदध्रुवन् त्र्यहाभ्याम्। त्र्यहाभ्यामस्मिन्न्। त्र्यहाभ्यामिति त्रि—अहाभ्याम्। अस्मिँल्लोके। ॥ [११] ॥ लोके पशवः। पशवो ये। य एवम्। एवँविद्वाꣳसः। विद्वाꣳसश्चतुर्दशरात्रम्। चतुर्दशरात्रमासते। चतुर्दशरात्रमिति चतुर्दश—रात्रम्। आसत उभयोः। उभयोरेव। एव लोकयोः। लोकयोरृद्ध्नुवन्ति। ऋद्ध्नुवन्त्यस्मिन्न्। अस्मिꣳश्च। चामुष्मिन्न्। अमुष्मिꣳश्च। च पृष्ठैः। पृष्ठैरेव। एवामुष्मिन्न्। अमुष्मिँल्लोके। लोक ऋद्ध्नुवन्ति। ऋद्ध्नुवन्ति त्र्यहाभ्याम्। त्र्यहाभ्यामस्मिन्न्। त्र्यहाभ्यामिति त्रि—अहाभ्याम्। अस्मिँल्लोके। लोके ज्योतिः। ज्योतिर् गौः। गौरायुः। आयुरिति। इति त्र्यहः। त्र्यहो भवति। त्र्यह इति त्रि—अहः। भवतीयम्। इयँव्वाव। वाव ज्योतिः। ज्योतिरन्तरिक्षम्। अन्तरिक्षम् गौः। गौरसौ। असावायुः। आयुरिमान्। इमानेव। एव लोकान्। लोकानभ्यारोहन्ति। अभ्यारोहन्ति यत्। अभ्यारोहन्तीत्यभि—आरोहन्ति। यदन्यतः। अन्यतः पृष्ठानि। पृष्ठानि स्युः। स्युर् विविवधम्। विविवधꣳ स्यात्। विविवधमिति वि—विवधम्। स्यान् मद्ध्ये।

मद्ध्ये पृष्ठानि। पृष्ठानि भवन्ति। भवन्ति सविवधत्वाय। सविवधत्वायौजः। सविवधत्वायेति सविवध—त्वाय। ॥ [१२] ॥ ओजो वै। वै वीर्यम्। वीर्यम् पृष्ठानि। पृष्ठान्योजः। ओज एव। एव वीर्यम्। वीर्यम् मद्ध्यतः। मद्ध्यतो दधते। दधते बृहद्रथन्तराभ्याम्। बृहद्रथन्तराभ्याँय्यँन्ति। बृहद्रथन्तराभ्यामिति बृहत्—रथन्तराभ्याम्। यन्तीयम्। इयँव्वाव। वाव रथन्तरम्। रथन्तरमसौ। रथन्तरमिति रथम्—तरम्। असौ बृहत्। बृहदाभ्याम्। आभ्यामेव। एव यन्ति। यन्त्यथो। अथो अनयोः। अथो इत्यथो। अनयोरिव। एव प्रति। प्रति तिष्ठन्ति। तिष्ठन्त्येते। एते वै। एते इत्येते। वै यज्ञस्य। यज्ञस्याञ्जसायनी। अञ्जसायनी स्रुती। अञ्जसायनी इत्यञ्जसा—अयनी। स्रुती ताभ्याम्। स्रुती इति स्रुती। ताभ्यामेव। एव सुवर्गम्। सुवर्गँल्लोकम्। सुवर्गमिति सुवः—गम्। लोकँय्यँन्ति। यन्ति पराञ्चः। पराञ्चो वै। वा एते। एते सुवर्गम्। सुवर्गँल्लोकम्। सुवर्गमिति सुवः—गम्। लोकमभ्यारोहन्ति। अभ्यारोहन्ति ये। अभ्यारोहन्तीत्यभि—आरोहन्ति। ये पराचीनानि। पराचीनानि पृष्ठानि। पृष्ठान्युपयन्ति। उपयन्ति प्रत्यङ्ङ्। उपयन्तीत्युप—यन्ति। प्रत्यङ् त्र्यहः। त्र्यहो भवति। त्र्यह इति त्रि—अहः। भवति प्रत्यवरूढ्यै। प्रत्यवरूढ्या अथो। प्रत्यवरूढ्या इति प्रति—अवरूढ्यै। अथो प्रतिष्ठित्यै। अथो इत्यथो। प्रतिष्ठित्या उभयोः। प्रतिष्ठित्या इति प्रति—स्थित्यै। उभयोर् लोकयोः। लोकयोर्ऋद्ध्वा। ऋद्ध्वोत्। उत् तिष्ठन्ति। तिष्ठन्ति चतुर्दश। चतुर्दशैताः। चतुर्दशेति चतुः—दश। एतास्तासाम्। तासाँय्याः। या दश। दश दशाक्षरा। दशाक्षरा विराट्। दशाक्षरेति दश—अक्षरा। विराडन्नम्। विराडिति वि—राट्। अन्नँव्विराट्। विराड् विराजा। विराडिति वि—राट्। विराजैव। विराजेति वि—राजा। एवान्नाद्यम्। अन्नाद्यमव। अन्नाद्यमित्यन्न—अद्यम्। अव रुन्धते। रुन्धते याः। याश्चतस्रः। चतस्रश्चतस्रः। चतस्रो दिशः। दिशो दिक्षु। दिक्ष्वेव। एव प्रति। प्रति तिष्ठन्ति। तिष्ठन्त्यतिरात्रौ। अतिरात्रावभितः। अतिरात्रावित्यति—रात्रौ। अभितो भवतः। भवतः परिगृहीत्यै। परिगृहीत्या इति परि—गृहीत्यै॥ ॥ [१३] ॥

(आर्ध्नुवन् त्र्यहाभ्यामस्मिन्थ् सविवधत्वाय प्रतिष्ठत्या एकत्रिंशच्च) ॥ ५ ॥

इन्द्रो वै। वै सदृङ्ङ्। सदृङ् देवताभिः। सदृङ्ङिति स—दृङ्ङ्। देवताभिरासीत्। आसीथ् सः। स न। न व्यावृतम्। व्यावृतमगच्छत्। व्यावृतमिति वि—आवृतम्। अगच्छथ् सः। स प्रजापतिम्। प्रजापतिमुप। प्रजापतिमिति प्रजा—पतिम्। उपाधावत्। अधावत् तस्मै। तस्मा एतम्। एतम् पञ्चदशरात्रम्। पञ्चदशरात्रम् प्र। पञ्चदशरात्रमिति पञ्चदश—रात्रम्। प्रायच्छत्। अयच्छत् तम्। तमा। आऽहरत्। अहरत् तेन। तेनायजत। अयजत ततः। ततो वै। वै सः। सोऽन्याभिः। अन्याभिर् देवताभिः। देवताभिर् व्यावृतम्। व्यावृतमगच्छत्। व्यावृतमिति वि—आवृतम्। अगच्छद् ये। य एवम्। एवँव्विद्वाꣳसः। विद्वाꣳसः पञ्चदशरात्रम्। पञ्चदश,रात्रमासते। पञ्चदशरात्रमिति पञ्चदश—रात्रम्। आसते व्यावृतम्। व्यावृतमेव। व्यावृतमिति वि—आवृतम्। एव पाप्मना। पाप्मना भ्रातृव्येण। भ्रातृव्येण गच्छन्ति। गच्छन्ति ज्योतिः। ज्योतिर् गौः। गौरायुः। आयुरिति। इति त्र्यहः। त्र्यहो भवति। त्र्यह इति त्रि—अहः। भवतीयम्। इयँव्वाव। वाव ज्योतिः। ज्योतिरन्तरिक्षम्। अन्तरिक्षम् गौः। ॥ [१४] ॥

गौरसौ। असावायुः। आयुरेषु। एष्वेव। एव लोकेषु। लोकेषु प्रति। प्रति तिष्ठन्ति। तिष्ठन्त्यसत्रम्। असत्रव्ँवै। वा एतत्। एतद् यत्। यदछन्दोमम्। अछन्दोमय्ँयत्। अछन्दोममित्यछन्दः—मम्। यच् छन्दोमाः। छन्दोमा भवन्ति। छन्दोमा इति छन्दः—माः। भवन्ति तेन। तेन सत्रम्। सत्रम् देवताः। देवता एव। एव पृष्ठैः। पृष्ठैरव। अव रुन्धते। रुन्धते पशून्। पशूञ्छन्दोमैः। छन्दोमैरोजः। छन्दोमैरिति छन्दः—मैः। ओजो वै। वै वीर्यम्। वीर्यम् पृष्ठानि। पृष्ठानि पशवः। पशवश्छन्दोमाः। छन्दोमा ओजसि। छन्दोमा इति छन्दः—माः। ओजस्येव। एव वीर्ये। वीर्ये पशुषु। पशुषु प्रति। प्रति तिष्ठन्ति। तिष्ठन्ति पञ्चदशरात्रः। पञ्चदशरात्रो भवति। पञ्चदशरात्र इति पञ्चदश—रात्रः। भवति पञ्चदशः। पञ्चदशो वज्रः। पञ्चदश इति पञ्च—दशः। वज्रो वज्रम्। वज्रमेव। एव भ्रातृव्येभ्यः। भ्रातृव्येभ्यः प्र। प्र हरन्ति। हरन्त्यतिरात्रौ। अतिरात्रावभितः। अतिरात्रावित्यति—रात्रौ। अभितो भवतः। भवत इन्द्रियस्य। इन्द्रियस्य परिगृहीत्यै। परिगृहीत्या इति परि—गृहीत्यै॥ ॥ [१५] ॥

(अन्तरिक्ष मिन्द्रियस्यै कञ्च) ॥ ६ ॥

इन्द्रो वै। वै शिथिलः। शिथिल इव। इवाप्रतिष्ठितः। अप्रतिष्ठित आसीत्। अप्रतिष्ठित इत्य-प्रति—स्थितः। आसीथ् सः। सोऽसुरेभ्यः। असुरेभ्योऽबिभेत्। अबिभेथ् सः। स प्रजापतिम्। प्रजापतिमुप। प्रजापतिमिति प्रजा—पतिम्। उपाधावत्। अधावत् तस्मै। तस्मा एतम्। एतम् पञ्चदशरात्रम्। पञ्चदशरात्रँव्वँज्रम्। पञ्चदशरात्रमिति पञ्चदश—रात्रम्। वज्रम् प्र। प्रायच्छत्। अयच्छत् तेन। तेनासुरान्। असुरान् पराभाव्य। पराभाव्य विजित्य। पराभाव्येति परा—भाव्य। विजित्य श्रियम्। विजित्येति वि—जित्य। श्रियमगच्छत्। अगच्छदग्निष्टुता। अग्नि-ष्टुता पाप्मानम्। अग्निष्टुतेत्यग्नि—स्तुता। पाप्मानम् निः। निरदहत। अदहत पञ्चदशरात्रेण। पञ्चदशरात्रेणौजः। पञ्चदशरात्रेणेति पञ्चदश—रात्रेण। ओजो बलम्। बलमिन्द्रियम्। इन्द्रिय-वँवीर्यम्। वीर्यमात्मन्न्। आत्मन्नधत्त। अधत्त ये। य एवम्। एवव्विँद्वाꣳसः। विद्वाꣳसः पञ्चद-शरात्रम्। पञ्चदशरात्रमासते। पञ्चदशरात्रमिति पञ्चदश—रात्रम्। आसते भ्रातृव्यान्। भ्रातृ-व्यानेव। एव पराभाव्य। पराभाव्य विजित्य। पराभाव्येति परा—भाव्य। विजित्य श्रियम्। विजित्येति वि—जित्य। श्रियम् गच्छन्ति। गच्छन्त्यग्निष्टुता। अग्निष्टुता पाप्मानम्। अग्निष्टु-तेत्यग्नि—स्तुता। पाप्मानम् निः। निर् दहन्ते। ॥ [१६] ॥ दहन्ते पञ्चदशरात्रेण। पञ्चदश-रात्रेणौजः। पञ्चदशरात्रेणेति पञ्चदश—रात्रेण। ओजो बलम्। बलमिन्द्रियम्। इन्द्रियवँवीर्यम्। वीर्यमात्मन्न्। आत्मन् दधते। दधत एताः। एता एव। एव पशव्याः। पशव्याः पञ्चदश। पञ्चदश वै। पञ्चदशेति पञ्च—दश। वा अर्द्धमासस्य। अर्द्धमासस्य रात्रयः। अर्द्धमासस्ये-त्यर्ध—मासस्य। रात्रयोऽर्द्धमासशः। अर्द्धमासशः सँव्वँथ्सरः। अर्द्धमासश इत्यर्द्धमास—शः। सँव्वँथ्सर आप्यते। सँव्वँथ्सर इति सम्—वथ्सरः। आप्यते सँव्वँथ्सरम्। सँव्वँथ्सरम् पशवः। सँव्वँथ्सरमिति सम्—वथ्सरम्। पशवोऽनु। अनु प्र। प्र जायन्ते। जायन्ते तस्मात्। तस्मात् पशव्याः। पशव्या एताः। एता एव। एव सुवर्ग्याः। सुवर्ग्याः पञ्चदश। सुवर्ग्या इति सुवः—ग्याः। पञ्चदश वै। पञ्चदशेति पञ्च—दश। वा अर्द्धमासस्य। अर्द्धमासस्य रात्रयः। अर्द्धमासस्येत्यर्द्ध—मासस्य। रात्रयोऽर्द्धमासशः। अर्द्धमासशः सँव्वँथ्सरः। अर्द्धमासश इत्यर्द्धमास—शः। सँव्वँथ्सर आप्यते। सँव्वँथ्सर इति सम्—वथ्सरः। आप्यते सँव्वँथ्सरः। सँव्वँथ्सरः सुवर्गः। सँव्वँथ्सर इति सम्—वथ्सरः। सुवर्गो लोकः। सुवर्ग इति सुवः—गः।

लोकस्तस्मात्। तस्माथ् सुवर्ग्याः। सुवर्ग्या ज्योतिः। सुवर्ग्या इति सुवः—ग्याः। ज्योतिर् गौः।
गौरायुः। आयुरिति। इति त्र्यहः। त्र्यहो भवति। त्र्यह इति त्रि—अहः। भवतीयम्। इयँव्वाव।
वाव ज्योतिः। ज्योतिरन्तरिख्षम्। अन्तरिख्षम् गौः। ॥ [१७] ॥ गौरसौ। असावायुः।
आयुरिमान्। इमानेव। एव लोकान्। लोकानभ्यारोहन्ति। अभ्यारोहन्ति यत्। अभ्यारोहन्ती-
त्यभि—आरोहन्ति। यदन्यतः। अन्यतः पृष्ठानि। पृष्ठानि स्युः। स्युर् विविवधम्। विविवधङ्
स्यात्। विविवधमिति वि—विवधम्। स्यान् मद्ध्ये। मद्ध्ये पृष्ठानि। पृष्ठानि भवन्ति। भवन्ति
सविवधत्वाय। सविवधत्वायौजः। सविवधत्वायेति सविवध—त्वाय। ओजो वै। वै वीर्यम्।
वीर्यम् पृष्ठानि। पृष्ठान्योजः। ओज एव। एव वीर्यम्। वीर्यम् मद्ध्यतः। मद्ध्यतो दधते। दधते
बृहद्रथन्तराभ्याम्। बृहद्रथन्तराभ्याँय्यन्ति। बृहद्रथन्तराभ्यामिति बृहत्—रथन्तराभ्याम्।
यन्तीयम्। इयँव्वाव। वाव रथन्तरम्। रथन्तरमसौ। रथन्तरमितिरथम्—तरम्। असौ बृहत्।
बृहदाभ्याम्। आभ्यामेव। एव यन्ति। यन्त्यथो। अथो अनयोः। अथो इत्यथो। अनयोरेव।
एव प्रति। प्रति तिष्ठन्ति। तिष्ठन्त्येते। एते वै। एते इत्येते। वै यज्ञस्य। यज्ञस्याञ्जसायनी।
अञ्जसायनी स्रुती। अञ्जसायनी इत्यञ्जसा—अयनी। स्रुती ताभ्याम्। स्रुती इति स्रुती। ताभ्या-
मेव। एव सुवर्गम्। सुवर्गँल्लोकम्। सुवर्गमिति सुवः—गम्। लोकँय्यन्ति। ॥ [१८] ॥ यन्ति
पराञ्चः। पराञ्चो वै। वा एते। एते सुवर्गम्। सुवर्गँल्लोकम्। सुवर्गमिति सुवः—गम्। लोक-
मभ्यारोहन्ति। अभ्यारोहन्ति ये। अभ्यारोहन्तीत्यभि—आरोहन्ति। ये पराचीनानि। पराची-
नानि पृष्ठानि। पृष्ठान्युपयन्ति। उपयन्ति प्रत्यङ्ङ्। उपयन्तीत्युप—यन्ति। प्रत्यङ् त्र्यहः।
त्र्यहो भवति। त्र्यह इति त्रि—अहः। भवति प्रत्यवरूढ्यै। प्रत्यवरूढ्या अथो। प्रत्यवरूढ्या
इति प्रति—अवरूढ्यै। अथो प्रतिष्ठित्यै। अथो इत्यथो। प्रतिष्ठित्या उभयोः। प्रतिष्ठित्या इति
प्रति—स्थित्यै। उभयोर् लोकयोः। लोकयोर्ऋद्ध्वा। ऋद्ध्वोत्। उत् तिष्ठन्ति। तिष्ठन्ति पञ्च-
दश। पञ्चदशैताः। पञ्चदशेति पञ्च—दश। एतास्तासाम्। तासाँय्याः। या दश। दश दशा-
ख्षरा। दशाख्षरा विराट्। दशाख्षरेति दश—अख्षरा। विराडन्नम्। विराडिति वि—राट्।
अन्नँव्विराट्। विराड् विराजा। विराडिति वि—राट्। विराजैव। विराजेति वि—राजा। एवा-
न्नाद्यम्। अन्नाद्यमव। अन्नाद्यमित्यन्न—अद्यम्। अव रुन्धते। रुन्धते याः। याः पञ्च। पञ्च पञ्च।

पञ्च दिशः। दिशो दिख्षु। दिख्ष्वेव। एव प्रति। प्रति तिष्ठन्ति। तिष्ठन्त्यतिरात्रौ। अतिरात्रा-वभितः। अतिरात्रावित्यति—रात्रौ। अभितो भवतः। भवत इन्द्रियस्य। इन्द्रियस्य वीर्यस्य। वीर्यस्य प्रजायै। प्रजायै पशूनाम्। प्रजाया इति प्र—जायै। पशूनाम् परिगृहीत्यै। परिगृहीत्या इति परि—गृहीत्यै॥ ॥ [१९] ॥

(गच्छन्त्यग्निष्टुता पाप्मानम् नि रन्तरिख्षम् लोकम् प्रजायै द्वे च) ॥ ७ ॥

प्रजापतिरकामयत। प्रजापतिरिति प्रजा—पतिः। अकामयतान्नादः। अन्नादः स्याम्। अन्नाद इत्यन्न—अदः। स्यामिति। इति सः। स एतम्। एतꣳ सप्तदशरात्रम्। सप्तदशरात्र-मपश्यत्। सप्तदशरात्रमिति सप्तदश—रात्रम्। अपश्यत् तम्। तमा। आऽहरत्। अहरत् तेन। तेनायजत। अयजत ततः। ततो वै। वै सः। सोऽन्नादः। अन्नादोऽभवत्। अन्नाद इत्यन्न—अदः। अभवद् ये। य एवम्। एवंविद्वाꣳसः। विद्वाꣳसः सप्तदशरात्रम्। सप्तदशरात्रमासते। सप्तदशरात्रमिति सप्तदश—रात्रम्। आसतेऽन्नादाः। अन्नादा एव। अन्नादा इत्यन्न—अदाः। एव भवन्ति। भवन्ति पञ्चाहः। पञ्चाहो भवति। पञ्चाह इति पञ्च—अहः। भवति पञ्च। पञ्च वै। वा ऋतवः। ऋतवः सँव्वथ्सरः। सँव्वथ्सर ऋतुषु। सँव्वथ्सर इति सम्—वथ्सरः। ऋतुष्वेव। एव सँव्वथ्सरे। सँव्वथ्सरे प्रति। सँव्वथ्सर इति सम्—वथ्सरे। प्रति तिष्ठन्ति। तिष्ठन्त्यथो। अथो पञ्चाख्षरा। अथो इत्यथो। पञ्चाख्षरा पङ्क्तिः। पञ्चाख्षरेति पञ्च—अख्षरा। पङ्क्तिः पाङ्क्तः। पाङ्क्तो यज्ञः। यज्ञो यज्ञम्। यज्ञमेव। एवाव। अव रुन्धते। रुन्धतेऽसत्रम्। अस-त्रँव्वै। वा एतत्। एतद् यत्। ॥ [२०] ॥ यदछन्दोमम्। अछन्दोमयँत्। अछन्दोममित्य-छन्दः—मम्। यच्छन्दोमाः। छन्दोमा भवन्ति। छन्दोमा इति छन्दः—माः। भवन्ति तेन। तेन सत्रम्। सत्रम् देवताः। देवता एव। एव पृष्ठैः। पृष्ठैरव। अव रुन्धते। रुन्धते पशून्। पशूञ्छ-न्दोमैः। छन्दोमैरोजः। छन्दोमैरिति छन्दः—मैः। ओजो वै। वै वीर्यम्। वीर्यम् पृष्ठानि। पृष्ठानि पशवः। पशवश्छन्दोमाः। छन्दोमा ओजसि। छन्दोमा इति छन्दः—माः। ओजस्येव। एव वीर्ये। वीर्ये पशुषु। पशुषु प्रति। प्रति तिष्ठन्ति। तिष्ठन्ति सप्तदशरात्रः। सप्तदशरात्रो भवति। सप्तदशरात्र इति सप्तदश—रात्रः। भवति सप्तदशः। सप्तदशः प्रजापतिः। सप्तदश इति सप्त—

दशः। प्रजापतिः प्रजापतेः। प्रजापतिरिति प्रजा—पतिः। प्रजापतेराप्त्यै। प्रजापतेरिति प्रजा—पतेः। आप्त्या अतिरात्रौ। अतिरात्रावभितः। अतिरात्रावित्यति—रात्रौ। अभितो भवतः। भव-तोऽन्नाद्यस्य। अन्नाद्यस्य परिगृहीत्यै। अन्नाद्यस्येत्यन्न—अद्यस्य। परिगृहीत्या इति परि—गृहीत्यै॥ ॥ [२१] ॥

(एतथ् सप्तत्रिंशच्च) ॥ ८ ॥

सा विराट्। विराड् विक्रम्य। विराडिति वि—राट्। विक्रम्यातिष्ठत्। विक्रम्येति वि—क्रम्य। अतिष्ठद् ब्रह्मणा। ब्रह्मणा देवेषु। देवेष्वन्नेन। अन्नेनासुरेषु। असुरेषु ते। ते देवाः। देवा अका-मयन्त। अकामयन्तोभयम्। उभयꣳ सम्। सँवृञ्जीमहि। वृञ्जीमहि ब्रह्म। ब्रह्म च। चान्नम्। अन्नम् च। चेति। इति ते। त एताः। एता विꣳशतिम्। विꣳशतिꣳ रात्रीः। रात्रीरपश्यन्न्। अपश्यन् ततः। ततो वै। वै ते। त उभयम्। उभयꣳ सम्। समवृञ्जत। अवृञ्जत ब्रह्म। ब्रह्म च। चान्नम्। अन्नम् च। च ब्रह्मवर्चसिनः। ब्रह्मवर्चसिनोऽन्नादाः। ब्रह्मवर्चसिन इति ब्रह्म—वर्चसिनः। अन्नादा अभवन्न्। अन्नादा इत्यन्न—अदाः। अभवन्ये। य एवम्। एवंविद्वाꣳसः। विद्वाꣳस एताः। एता आसते। आसत उभयम्। उभयमेव। एव सम्। सँवृञ्जते। वृञ्जते ब्रह्म। ब्रह्म च। चान्नम्। अन्नम् च। च ब्रह्मवर्चसिनः। ॥ [२२] ॥ ब्रह्मवर्चसिनोऽन्नादाः। ब्रह्मव-र्चसिन इति ब्रह्म—वर्चसिनः। अन्नादा भवन्ति। अन्नादा इत्यन्न—अदाः। भवन्ति द्वे। द्वे वै। द्वे इति द्वे। वा एते। एते विराजौ। एते इत्येते। विराजौ तयोः। विराजाविति वि—राजौ। तयोरेव। एव नाना। नाना प्रति। प्रति तिष्ठन्ति। तिष्ठन्ति विꣳशः। विꣳशो वै। वै पुरुषः। पुरुषो दश। दश हस्त्याः। हस्त्या अङ्गुलयः। अङ्गुलयो दश। दश पद्याः। पद्या यावान्। यावानेव। एव पुरुषः। पुरुषस्तम्। तमाप्त्वा। आप्त्वोत्। उत् तिष्ठन्ति। तिष्ठन्ति ज्योतिः। ज्योतिर् गौः। गौरायुः। आयुरिति। इति त्र्यहाः। त्र्यहा भवन्ति। त्र्यहा इति त्रि—अहाः। भवन्तीयम्। इय-व्वाव। वाव ज्योतिः। ज्योतिरन्तरिक्षम्। अन्तरिक्षम् गौः। गौरसौ। असावायुः। आयु-रिमान्। इमानेव। एव लोकान्। लोकानभ्यारोहन्ति। अभ्यारोहन्त्यभिपूर्वम्। अभ्यारोहन्ती-त्यभि—आरोहन्ति। अभिपूर्वम् त्र्यहाः। अभिपूर्वमित्यभि—पूर्वम्। त्र्यहा भवन्ति। त्र्यहा इति

त्रि—अहाः। भवन्त्यभिपूर्वम्। अभिपूर्वमेव। अभिपूर्वमित्यभि—पूर्वम्। एव सुवर्गम्। सुवर्गँल्लोकम्। सुवर्गमिति सुवः—गम्। ॥ [२३] ॥ लोकमभ्यारोहन्ति। अभ्यारोहन्ति यत्। अभ्यारोहन्तीत्यभि—आरोहन्ति। यदन्यतः। अन्यतः पृष्ठानि। पृष्ठानि स्युः। स्युर् विविवधम्। विविवधङ् स्यात्। विविवधमिति वि—विवधम्। स्यान् मद्ध्ये। मद्ध्ये पृष्ठानि। पृष्ठानि भवन्ति। भवन्ति सविवधत्वाय। सविवधत्वायौजः। सविवधत्वायेति सविवध—त्वाय। ओजो वै। वै वीर्यम्। वीर्यम् पृष्ठानि। पृष्ठान्योजः। ओज एव। एव वीर्यम्। वीर्यम् मद्ध्यतः। मद्ध्यतो दधते। दधते बृहद्रथन्तराभ्याम्। बृहद्रथन्तराभ्याँय्यँन्ति। बृहद्रथन्तराभ्यामिति बृहत्—रथन्तराभ्याम्। यन्तीयम्। इयँव्वाव। वाव रथन्तरम्। रथन्तरमसौ। रथन्तरमिति रथम्—तरम्। असौ बृहत्। बृहदाभ्याम्। आभ्यामेव। एव यन्ति। यन्त्यथो। अथो अनयोः। अथो इत्यथो। अनयोरेव। एव प्रति। प्रति तिष्ठन्ति। तिष्ठन्त्येते। एते वै। एते इत्येते। वै यज्ञस्य। यज्ञस्याञ्जसायनी। अञ्जसायनी स्रुती। अञ्जसायनी इत्यञ्जसा—अयनी। स्रुती ताभ्याम्। स्रुती इति स्रुती। ताभ्यामेव। एव सुवर्गम्। सुवर्गँल्लोकम्। सुवर्गमिति सुवः—गम्। लोकँय्यँन्ति। यन्ति पराञ्चः। पराञ्चो वै। वा एते। एते सुवर्गम्। सुवर्गँल्लोकम्। सुवर्गमिति सुवः—गम्। लोकमभ्यारोहन्ति। अभ्यारोहन्ति ये। अभ्यारोहन्तीत्यभि—आरोहन्ति। ये पराचीनानि। पराचीनानि पृष्ठानि। पृष्ठान्युपयन्ति। उपयन्ति प्रत्यङ्ङ्। उपयन्तीत्युप—यन्ति। प्रत्यङ् त्र्यहः। त्र्यहो भवति। त्र्यह इति त्रि—अहः। भवति प्रत्यवरूढ्यै। प्रत्यवरूढ्या अथो। प्रत्यवरूढ्या इति प्रति—अवरूढ्यै। अथो प्रतिष्ठित्यै। अथो इत्यथो। प्रतिष्ठित्या उभयोः। प्रतिष्ठित्या इति प्रति—स्थित्यै। उभयोर् लोकयोः। लोकयोर्ऋद्ध्वा। ऋद्ध्वोत्। उत् तिष्ठन्ति। तिष्ठन्त्यतिरात्रौ। अतिरात्रावभितः। अतिरात्रावित्यति—रात्रौ। अभितो भवतः। भवतो ब्रह्मवर्चसस्य। ब्रह्मवर्चसस्यान्नाद्यस्य। ब्रह्मवर्चसस्येति ब्रह्म—वर्चसस्य। अन्नाद्यस्य परिगृहीत्यै। अन्नाद्यस्येत्यन्न—अद्यस्य। परिगृहीत्या इति परि—गृहीत्यै॥ ॥ [२४] ॥

(वृञ्जते ब्रह्म चाम् नम् च सुवर्ग मेते सुवर्गम् त्रयोविꣳशतिश्च) ॥ ९ ॥

असावादित्यः। आदित्योऽस्मिन्न्। अस्मिँल्लोके। लोक आसीत्। आसीत् तम्। तम् देवाः। देवाः पृष्ठैः। पृष्ठैः परिगृह्य। परिगृह्य सुवर्गम्। परिगृह्येति परि—गृह्य। सुवर्गँल्लोकम्। सुवर्गमिति सुवः—गम्। लोकमगमयन्न्। अगमयन् परैः। परैरवस्तात्। अवस्तात् परि। पर्यगृह्णन्न्। अगृह्णन् दिवाकीर्त्येन। दिवाकीर्त्येन सुवर्गे। दिवाकीर्त्येनेति दिवा—कीर्त्येन। सुवर्गे लोके। सुवर्ग इति सुवः—गे। लोके प्रति। प्रत्यस्थापयन्न्। अस्थापयन् परैः। परैः परस्तात्। परस्तात् परि। पर्यगृह्णन्न्। अगृह्णन् पृष्ठैः। पृष्ठै,रुपावारोहन्न्। उपावारोहन्थ् सः। उपावारोहन्नित्युप—अवारोहन्न्। स वै। वा असौ। असावादित्यः। आदित्योऽमुष्मिन्न्। अमुष्मिँल्लोके। लोके परैः। परैरुभयतः। उभयतः परिगृहीतः। परिगृहीतो यत्। परिगृहीत इति परि—गृहीतः। यत् पृष्ठानि। पृष्ठानि भवन्ति। भवन्ति सुवर्गम्। सुवर्गमेव। सुवर्गमिति सुवः—गम्। एव तैः। तैर् लोकम्। लोकय्ँयजमानाः। यजमाना यन्ति। यन्ति परैः। परैरवस्तात्। अवस्तात् परि। परि गृह्णन्ति। गृह्णन्ति दिवाकीर्त्येन। दिवाकीर्त्येन सुवर्गे। दिवाकीर्त्येनेति दिवा—कीर्त्येन। ॥ [२५] ॥ सुवर्गे लोके। सुवर्ग इति सुवः—गे। लोके प्रति। प्रति तिष्ठन्ति। तिष्ठन्ति परैः। परैः परस्तात्। परस्तात् परि। परि गृह्णन्ति। गृह्णन्ति पृष्ठैः। पृष्ठै,रुपावरोहन्ति। उपावरोहन्ति यत्। उपावरोहन्तीत्युप—अवरोहन्ति। यत् परे। परे परस्तात्। परस्तान् न। न स्युः। स्युः पराञ्चः। पराञ्चः सुवर्गात्। सुवर्गाल्लोकात्। सुवर्गादिति सुवः—गात्। लोकान् निः। निष्पद्येरन्न्। पद्येरन्न्यत्। यदवस्तात्। अवस्तान् न। न स्युः। स्युः प्रजाः। प्रजा निः। प्रजा इति प्र—जाः। निर् दहेयुः। दहेयुरभितः। अभितो दिवाकीर्त्यम्। दिवाकीर्त्यम् परस्सामानः। दिवाकीर्त्यमिति दिवा—कीर्त्यम्। परस्सामानो भवन्ति। परस्सामान इति परः—सामानः। भवन्ति सुवर्गे। सुवर्ग एव। सुवर्ग इति सुवः—गे। एवैनान्। एनाँल्लोके। लोक उभयतः। उभयतः परि। परि गृह्णन्ति। गृह्णन्ति यजमानाः। यजमाना वै। वै दिवाकीर्त्यम्। दिवाकीर्त्यꣳ सव्ँवथ्सरः। दिवाकीर्त्यमिति दिवा—कीर्त्यम्। सव्ँवथ्सरः परस्सामानः। सव्ँवथ्सर इति सम्—वथ्सरः। परस्सामानोऽभितः। परस्सामान इति परः—सामानः। अभितो दिवाकीर्त्यम्। दिवाकीर्त्यम् परस्सामानः। दिवाकीर्त्यमिति दिवा—कीर्त्यम्। परस्सामानो भवन्ति। परस्सामान इति परः—सामानः। भवन्ति सव्ँवथ्सरे। ? सव्ँवथ्सर एव। सव्ँवथ्सर इति सम्—

वथ्सरे। एवोभयतः। उभयतः प्रति। ॥ [२६] ॥ प्रति तिष्ठन्ति। तिष्ठन्ति पृष्ठम्। पृष्ठव्वै। वै दिवाकीर्त्यम्। दिवाकीर्त्यम् पार्श्वे। दिवाकीर्त्यमिति दिवा—कीर्त्यम्। पार्श्वे परस्सामानः। पार्श्वे इति पार्श्वे। परस्सामानोऽभितः। परस्सामान इति परः—सामानः। अभितो दिवा-कीर्त्यम्। दिवाकीर्त्यम् परस्सामानः। दिवाकीर्त्यमिति दिवा—कीर्त्यम्। परस्सामानो भवन्ति। परस्सामान इति परः—सामानः। भवन्ति तस्मात्। तस्मादभितः। अभितः पृष्ठम्। पृष्ठम् पार्श्वे। पार्श्वे भूयिष्ठाः। पार्श्वे इति पार्श्वे। भूयिष्ठा ग्रहाः। ग्रहा गृह्यन्ते। गृह्यन्ते भूयिष्ठम्। भूयिष्ठꣳ शस्यते। शस्यते यज्ञस्य। यज्ञस्यैव। एव तत्। तन् मद्ध्यतः। मद्ध्यतो ग्रन्थिम्। ग्रन्थिम् ग्रश्नन्ति। गश्नन्त्यविस्रꣳसाय। अविस्रꣳसाय सप्त। अविस्रꣳसायेत्यवि—स्रꣳसाय। सप्त गृह्यन्ते। गृह्यन्ते सप्त। सप्त वै। वै शीर्षण्याः। शीर्षण्याः प्राणाः। प्राणाः प्राणान्। प्राणा इति प्र—अनाः। प्राणानेव। प्राणानिति प्र—अनान्। एव यजमानेषु। यजमानेषु दधति। दधति यत्। यत् पराचीनानि। पराचीनानि पृष्ठानि। पृष्ठानि भवन्ति। भवन्त्यमुम्। अमु-मेव। एव तैः। तैर् लोकम्। लोकमभ्यारोहन्ति। अभ्यारोहन्ति यत्। अभ्यारोहन्तीत्यभि—आरोहन्ति। यदिमम्। इमँल्लोकम्। लोकम् न। न प्रत्यवरोहेयुः। ॥ [२७] ॥ प्रत्यवरोहे-युरुत्। प्रत्यवरोहेयुरिति प्रति—अवरोहेयुः। उद् वा। वा माद्येयुः। माद्येयुर् यजमानाः। यज-मानाः प्र। प्र वा। वा मीयेरन्न्। मीयेरन्यत्। यत् प्रतीचीनानि। प्रतीचीनानि पृष्ठानि। पृष्ठानि भवन्ति। भवन्तीमम्। इममेव। एव तैः। तैर् लोकम्। लोकम् प्रत्यवरोहन्ति। प्रत्यवरोह-न्त्यथो। प्रत्यवरोहन्तीति प्रति—अवरोहन्ति। अथो अस्मिन्न्। अथो इत्यथो। अस्मिन्नेव। एव लोके। लोके प्रति। प्रति तिष्ठन्ति। तिष्ठन्त्यनुन्मादाय। अनुन्मादायेन्द्रः। अनुन्मादाये-त्यनुत्—मादाय। इन्द्रो वै। वा अप्रतिष्ठितः। अप्रतिष्ठित आसीत्। अप्रतिष्ठित इत्यप्रति—स्थितः। आसीथ् सः। स प्रजापतिम्। प्रजापतिमुप। प्रजापतिमिति प्रजा—पतिम्। उपा-धावत्। अधावत् तस्मै। तस्मा एतम्। एतमेकविꣳशतिरात्रम्। एकविꣳशतिरात्रम् प्र। एक-विꣳशतिरात्रमित्येकविꣳशति—रात्रम्। प्रायच्छत्। अयच्छत् तम्। तमा। आऽहरत्। अहरत् तेन। तेनायजत। अयजत ततः। ततो वै। वै सः। स प्रति। प्रत्यतिष्ठत्। अतिष्ठद् ये। ये बहुयाजिनः। बहुयाजिनोऽप्रतिष्ठिताः। बहुयाजिन इति बहु—याजिनः। अप्रतिष्ठिताः स्युः।

अप्रतिष्ठिता इत्यप्रति—स्थिताः। ॥ [२८] ॥ स्युस्ते। त एकविꣳशतिरात्रम्। एकविꣳशतिरात्रमासीरन्न्। एकविꣳशतिरात्रमित्येकविꣳशति—रात्रम्। आसीरन् द्वादश। द्वादशमासाः। मासाः पञ्च। पञ्चर्तवः। ऋतवस्त्रयः। त्रय इमे। इमे लोकाः। लोका असौ। असावादित्यः। आदित्य एकविꣳशः। एकविꣳश एतावन्तः। एकविꣳश इत्येक—विꣳशः। एतावन्तो वै। वै देवलोकाः। देवलोकास्तेषु। देवलोका इति देव—लोकाः। तेष्वेव। एव यथापूर्वम्। यथापूर्वम् प्रति। यथापूर्वमिति यथा—पूर्वम्। प्रति तिष्ठन्ति। तिष्ठन्त्यसौ। असावादित्यः। आदित्यो न। न वि। व्यरोचत। अरोचत सः। स प्रजापतिम्। प्रजापतिमुप। प्रजापतिमिति प्रजा—पतिम्। उपाधावत्। अधावत् तस्मै। तस्मा एतम्। एतमेकविꣳशतिरात्रम्। एकविꣳशतिरात्रम् प्र। एकविꣳशतिरात्रमित्येकविꣳशति—रात्रम्। प्रायच्छत्। अयच्छत् तम्। तमा। आऽहरत्। अहरत् तेन। तेनायजत। अयजत ततः। ततो वै। वै सः। सोऽरोचत। अरोचत ये। य एवम्। एवँविद्वाꣳसः। विद्वाꣳस एकविꣳशतिरात्रम्। एकविꣳशतिरात्रमासते। एकविꣳशतिरात्रमित्येकविꣳशति—रात्रम्। आसते रोचन्ते। रोचन्त एव। एवैकविꣳशतिरात्रः। एकविꣳशतिरात्रो भवति। एकविꣳशरात्र इत्येक विꣳशति—रात्रः। भवति रुक्। रुग् वै। वा एकविꣳशः। एकविꣳशो रुचम्। एकविꣳश इत्येक—विꣳशः। रुचमेव। एव गच्छन्ति। गच्छन्त्यथो। अथो प्रतिष्ठाम्। अथो इत्यथो। प्रतिष्ठामेव। प्रतिष्ठामिति प्रति—स्थाम्। एव प्रतिष्ठा। प्रतिष्ठा हि। प्रतिष्ठेति प्रति—स्था। ह्येकविꣳशः। एकविꣳशोऽतिरात्रौ। एकविꣳश इत्येक—विꣳशः। अतिरात्रावभितः। अतिरात्रावित्यति—रात्रौ। अभितो भवतः। भवतो ब्रह्मवर्चसस्य। ब्रह्मवर्चसस्य परिगृहीत्यै। ब्रह्मवर्चसस्येति ब्रह्म—वर्चसस्य। परिगृहीत्या इति परि—गृहीत्यै॥ ॥ [२९] ॥

(गृह्णन्ति दिवाकीर्त्यैने वोभयतो ना प्रतिष्ठिता आसत एकविꣳशतिश्च) ॥ १० ॥

अर्वाङ् यज्ञः। यज्ञः सम्। सम् क्रामतु। क्रामत्वमुष्मात्। अमुष्मादधि। अधि माम्। मामभि। अभीत्यभि॥ ऋषीणाय्यँः। यः पुरोहितः। पुरोहित इति पुरः—हितः॥ निर्देवम् निर्वीरम्। निर्देवमिति निः—देवम्। निर्वीरम् कृत्वा। निर्वीरमिति निः—वीरम्। कृत्वा विष्कन्धम्। विष्कन्धम् तस्मिन्न्। विष्कन्धमिति वि—स्कन्धम्। तस्मिन्हीयताम्। हीयताय्यँः।

योँऽस्मान्। अस्मान् द्वेष्टि। द्वेष्टीति द्वेष्टि॥ शरीरय्यँज्ञशमलम्। यज्ञशमलम् कुसीदम्। यज्ञ-शमलमिति यज्ञ—शमलम्। कुसीदम् तस्मिन्न्। तस्मिँन्थ् सीदतु। सीदतु यः। योँऽस्मान्। अस्मान् द्वेष्टि। द्वेष्टीति द्वेष्टि॥ यज्ञ यज्ञस्य। यज्ञस्य यत्। यत् तेजः। तेजस्तेन। तेन सम्। सम् काम। काम माम्। मामभि। अभीत्यभि॥ ब्राह्मणानृत्विजः। ऋत्विजो देवान्। देवा-न्यज्ञस्य। यज्ञस्य तपसा। तपसा ते। ते सव। सवाहम्। अहमा। आ हुवे। हुव इति हुवे॥ इष्टेन पक्वम्। पक्वमुप। उप ते। ३० (५०/५/५४) ॥ [३०] ॥ ते हुवे। हुवे सव। सवाहम्। अहमित्यहम्॥ सम् ते। ते वृञ्जे। वृञ्जे सुकृतम्। सुकृतꣳ सम्। सुकृतमिति सु—कृतम्। सम् प्रजाम्। प्रजाम् पशून्। प्रजामिति प्र—जाम्। पशूनिति पशून्॥ प्रैषान्थ् सामिधेनीः। प्रैषानिति प्र—एषान्। सामिधेनीराघारौ। सामिधेनीरिति साम्—इधेनीः। आघारावाज्यभागौ। आघा-रावित्या—घारौ। आज्यभागावाश्रुतम्। आज्यभागावित्याज्य—भागौ। आश्रुतम् प्रत्याश्रुतम्। आश्रुतमित्या—श्रुतम्। प्रत्याश्रुतमा। प्रत्याश्रुतमिति प्रति—आश्रुतम्। आ शृणामि। शृणामि ते। त इति ते॥ प्रयाजानूयाजान्थ् स्विष्टकृतम्। प्रयाजानूयाजानिति प्रयाज—अनूयाजान्। स्विष्टकृतमिडाम्। स्विष्टकृतमिति स्विष्ट—कृतम्। इडामाशिषः। आशिष आ। आशिष इत्या—शिषः। आ वृञ्जे। वृञ्जे सुवः। सुवरिति सुवः॥ अग्निनेन्द्रेण। इन्द्रेण सोमेन। सोमेन सर-स्वत्या। सरस्वत्या विष्णुना। विष्णुना देवताभिः। देवताभिरिति देवताभिः॥ याज्यानुवा-क्याभ्यामुप। याज्यानुवाक्याभ्यामिति याज्या—अनुवाक्याभ्याम्। उप ते। ते हुवे। हुवे सव। सवाहम्। अहय्यँज्ञम्। यज्ञमा। आ ददे। ददे ते। ते वषट्कृतम्। वषट्कृतमिति वषट्—कृतम्॥ स्तुतꣳ शस्त्रम्। शस्त्रम् प्रतिगरम्। प्रतिगरम् ग्रहम्। प्रतिगरमिति प्रति—गरम्। ग्रहमिडाम्। इडामाशिषः। आशिष आ। आशिष इत्या—शिषः। ॥ [३१] ॥ आ वृञ्जे। वृञ्जे सुवः। सुव-रिति सुवः॥ पत्नीसय्यँाजानुप। पत्नीसय्यँाजानिति पत्नी—सय्यँाजान्। उप ते। ते हुवे। हुवे सव। सवाहम्। अहꣳ समिष्टयजुः। समिष्टयजुरा। समिष्टयजुरिति समिष्ट—यजुः। आ ददे। ददे तव। तवेति तव॥ पशून्थ् सुतम्। सुतम् पुरोडाशान्। पुरोडाशान्थ् सवनानि। सवनान्या। ओत। उत यज्ञम्। यज्ञमिति यज्ञम्॥ देवान्थ् सेन्द्रान्। सेन्द्रानुप। सेन्द्रानिति स—इन्द्रान्। उप ते। ते हुवे। हुवे सव। सवाहम्। अहमग्निमुखान्। अग्निमुखान्थ् सोमवतः। अग्निमुखा-

नित्यग्नि—मुखान्। सोमवतो ये। सोमवत इति सोम—वतः। ये च। च विश्वे। विश्व इति विश्वे॥ ॥ [३२] ॥

(उप ग्रहमिडामाशिषो द्वात्रिꣳशच्च) ॥ ११ ॥

भूतम् भव्यम्। भव्यम् भविष्यत्। भविष्यद् वषट्। वषट्थ् स्वाहा। स्वाहा नमः। नम ऋक्। ऋख् साम। साम यजुः। यजुर् वषट्। वषट्थ् स्वाहा। स्वाहा नमः। नमो गायत्री। गायत्री त्रिष्टुप्। त्रिष्टुब् जगती। जगती वषट्। वषट्थ् स्वाहा। स्वाहा नमः। नमः पृथिवी। पृथिव्यन्तरिक्षम्। अन्तरिक्षम् द्यौः। द्यौर् वषट्। वषट्थ् स्वाहा। स्वाहा नमः। नमोऽग्निः। अग्निर् वायुः। वायुः सूर्यः। सूर्यो वषट्। वषट्थ् स्वाहा। स्वाहा नमः। नमः प्राणः। प्राणो व्यानः। प्राण इति प्र—अनः। व्यानोऽपानः। व्यान इति वि—अनः। अपानो वषट्। अपान इत्यप—अनः। वषट्थ् स्वाहा। स्वाहा नमः। नमोऽन्नम्। अन्नम् कृषिः। कृषिर् वृष्टिः। वृष्टिर् वषट्। वषट्थ् स्वाहा। स्वाहा नमः। नमः पिता। पिता पुत्रः। पुत्रः पौत्रः। पौत्रो वषट्। वषट्थ् स्वाहा। स्वाहा नमः। नमो भूः। भूर् भुवः। भुवः सुवः। सुवर् वषट्। वषट्थ् स्वाहा। स्वाहा नमः। नम इति नमः॥ ॥ [३३] ॥

(भुव श्चत्वारि च) ॥ १२ ॥

आ मे। मे गृहाः। गृहा भवन्तु। भवन्त्वा। आ प्रजा। प्रजा मे। प्रजेति प्र—जा। म आ। आ मा। मा यज्ञः। यज्ञो विशतु। विशतु वीर्यावान्। वीर्यावानिति वीर्य—वान्॥ आपो देवीः। देवीर् यज्ञियाः। यज्ञिया मा। मा। आ विशन्तु। विशन्तु सहस्रस्य। सहस्रस्य मा। मा भूमा। भूमा मा। मा प्र। प्र हासीत्। हासीदिति हासीत्॥ आ मे। मे ग्रहः। ग्रहो भवतु। भवत्वा। आ पुरोरुक्। पुरोरुख् स्तुतशस्त्रे। पुरोरुगिति पुरः—रुक्। स्तुतशस्त्रे मा। स्तुतशस्त्रे इति स्तुत—शस्त्रे। मा। आ विशताम्। विशताꣳ समीची। समीची इति समीची॥ आदित्या रुद्राः। रुद्रा वसवः। वसवो मे। मे सदस्याः। सदस्याः सहस्रस्य। सहस्रस्य मा। मा भूमा। भूमा मा।

मा प्र। प्र हासीत्। हासीदिति हासीत्॥ आ मा। माऽग्निष्टोमः। अग्निष्टोमो विशतु। अग्निष्टोम इत्यग्नि—स्तोमः। विशतूक्थ्यः। उक्थ्यश्च। चातिरात्रः। अतिरात्रो मा। अतिरात्र इत्यति—रात्रः। मा। आ विशतु। विशत्वापिशर्वरः। आपिशर्वर इत्यापि—शर्वरः॥ तिरोअह्निया मा। तिरोअह्निया इति तिरः—अह्नियाः। मा सुहुताः। सुहुता आ। सुहुता इति सु—हुताः। आ विशन्तु। विशन्तु सहस्रस्य। सहस्रस्य मा। मा भूमा। भूमा मा। मा प्र। प्र हासीत्। हासीदिति हासीत्॥ ॥ [३४] ॥

(अग्निष्टोमो विशत्व ष्टादश च) ॥ १३ ॥

अग्निना तपः। तपोऽनु। अन्वभवत्। अभवद् वाचा। वाचा ब्रह्म। ब्रह्म मणिना। मणिना रूपाणि। रूपाणीन्द्रेण। इन्द्रेण देवान्। देवान्वातेन। वातेन प्राणान्। प्राणान्थ् सूर्येण। प्राणानिति प्र—अनान्। सूर्येण द्याम्। द्याम् चन्द्रमसा। चन्द्रमसा नक्षत्राणि। नक्षत्राणि यमेन। यमेन पितॄन्। पितॄन् राज्ञा। राज्ञा मनुष्यान्। मनुष्यान् फलेन। फलेन नादेयान्। नादेयानजगरेण। अजगरेण सर्पान्। सर्पान् व्याघ्रेण। व्याघ्रेणारण्यान्। आरण्यान् पशून्। पशूञ्छ्येनेन। श्येनेन पतत्रिणः। पतत्रिणो वृष्णा। वृष्णाऽश्वान्। अश्वानृषभेण। ऋषभेण गाः। गा बस्तेन। बस्तेनाजाः। अजा वृष्णिना। वृष्णिनाऽवीः। अवीर् व्रीहिणा। व्रीहिणाऽन्नानि। अन्नानि यवेन। यवेनौषधीः। ओषधीर् न्यग्रोधेन। न्यग्रोधेन वनस्पतीन्। वनस्पतीनुदुम्बरेण। उदुम्बरेणोर्जम्। ऊर्जम् गायत्रिया। गायत्रिया छन्दांसि। छन्दांसि त्रिवृता। त्रिवृता स्तोमान्। त्रिवृतेति त्रि—वृता। स्तोमान् ब्राह्मणेन। ब्राह्मणेन वाचम्। वाचमिति वाचम्॥ ॥ [३५] ॥

(ब्राह्मणेनै कम् च) ॥ १४ ॥

स्वाहाऽऽधिम्। आधिमाधीताय। आधिमित्या—धिम्। आधीताय स्वाहा। आधीतायेत्या—धीताय। स्वाहा स्वाहा। स्वाहाऽऽधीतम्। आधीतम् मनसे। आधीतमित्या—धीतम्। मनसे स्वाहा। स्वाहा स्वाहा। स्वाहा मनः। मनः प्रजापतये। प्रजापतये स्वाहा। प्रजापतय

इति॑ प्र॒जा—प॒त॒ये॒। स्वाहा॒ काय॑। काय॒ स्वाहा᳚। स्वाहा॒ कस्मै᳚। कस्मै॒ स्वाहा᳚। स्वाहा॑ क॒तमस्मै᳚।
क॒त॒मस्मै॒ स्वाहा᳚। स्वाहाऽदि॑त्यै। अदि॑त्यै॒ स्वाहा᳚। स्वाहाऽदि॑त्यै। अदि॑त्यै म॒ह्यै᳚। म॒ह्यै᳚ स्वाहा᳚।
स्वाहाऽदि॑त्यै। अदि॑त्यै सुमृडी॒कायै᳚। सु॒मृ॒डी॒कायै॒ स्वाहा᳚। सु॒मृ॒डी॒काया॒ इति॑ सु—मृ॒डी॒कायै᳚।
स्वाहा॒ सर॑स्वत्यै। सर॑स्वत्यै॒ स्वाहा᳚। स्वाहा॒ सर॑स्वत्यै। सर॑स्वत्यै बृह॒त्यै᳚। बृ॒ह॒त्यै᳚ स्वाहा᳚।
स्वाहा॒ सर॑स्वत्यै। सर॑स्वत्यै पाव॒कायै᳚। पा॒व॒कायै॒ स्वाहा᳚। स्वाहा॑ पू॒ष्णे। पू॒ष्णे स्वाहा᳚। स्वाहा॑
पू॒ष्णे। पू॒ष्णे प्र॑प॒थ्या॑य। प्र॒प॒थ्या॑य॒ स्वाहा᳚। प्र॒प॒थ्या॑येति॑ प्र—प॒थ्या॑य। स्वाहा॑ पू॒ष्णे। पू॒ष्णे न॒र-
न्धि॑षाय। न॒रन्धि॑षाय॒ स्वाहा᳚। स्वाहा॒ त्वष्ट्रे᳚। त्वष्ट्रे॒ स्वाहा᳚। स्वाहा॒ त्वष्ट्रे᳚। त्वष्ट्रे॑ तु॒रीपा॑य। तु॒रीपा॑य॒
स्वाहा᳚। स्वाहा॒ त्वष्ट्रे᳚। त्वष्ट्रे॑ पुरु॒रूपा॑य। पु॒रु॒रूपा॑य॒ स्वाहा᳚। पु॒रु॒रूपा॒येति॑ पुरु—रूपा॑य। स्वाहा॒
विष्ण॑वे। विष्ण॑वे॒ स्वाहा᳚। स्वाहा॒ विष्ण॑वे। विष्ण॑वे निखु॒र्यपाय॑। नि॒खु॒र्यपाय॒ स्वाहा᳚। नि॒खु॒र्य-
पायेति॑ निखुर्य—पाय॑। स्वाहा॒ विष्ण॑वे। विष्ण॑वे निभूयपाय॑। नि॒भू॒यपाय॒ स्वाहा᳚। नि॒भू॒यपायेति॑
निभूय—पाय॑। स्वाहा॒ सर्व॑स्मै। सर्व॑स्मै॒ स्वाहा᳚। स्वाहेति॒ स्वाहा᳚॥ ॥ [३६] ॥

(पु॒रु॒रूपा॑य॒ स्वाहा॒ दश॑ च) ॥ १५ ॥

द॒द्भ्यः स्वाहा᳚। द॒द्भ्य इति॑ दत्—भ्यः। स्वाहा॒ हनू᳚भ्याम्। हनू᳚भ्या॒ꣳ॒ स्वाहा᳚। हनू᳚भ्या॒-
मिति॒ हनु॑—भ्या॒म्। स्वाहोष्ठा᳚भ्याम्। ओष्ठा᳚भ्या॒ꣳ॒ स्वाहा᳚। स्वाहा॒ मुखा॑य। मुखा॑य॒ स्वाहा᳚।
स्वाहा॒ नासि॑काभ्याम्। नासि॑काभ्या॒ꣳ॒ स्वाहा᳚। स्वाहा॒ऽक्षीभ्या᳚म्। अ॒क्षीभ्या॒ꣳ॒ स्वाहा᳚। स्वाहा॒
कर्णा᳚भ्याम्। कर्णा᳚भ्या॒ꣳ॒ स्वाहा᳚। स्वाहा॑ पा॒रे। पा॒र इ॒क्षव॑ः। इ॒क्षवो॒ऽवा॒र्ये᳚भ्यः। अ॒वा॒-
र्ये᳚भ्य॒ः पक्ष्म॑भ्यः। पक्ष्म॑भ्य॒ः स्वाहा᳚। पक्ष्म॑भ्य॒ इति॒ पक्ष्म॑—भ्य॒ः। स्वाहा॑ऽवा॒रे। अ॒वा॒र
इ॒क्षव॑ः। इ॒क्षव॑ः पा॒र्ये᳚भ्यः। पा॒र्ये᳚भ्य॒ः पक्ष्म॑भ्यः। पक्ष्म॑भ्य॒ः स्वाहा᳚। पक्ष्म॑भ्य॒ इति॒
पक्ष्म॑—भ्य॒ः। स्वाहा॑ शी॒र्ष्णे। शी॒र्ष्णे स्वाहा᳚। स्वाहा᳚ भ्रू॒भ्याम्। भ्रू॒भ्याꣳ॒ स्वाहा᳚। स्वाहा॑
ल॒लाटा॑य। ल॒लाटा॑य॒ स्वाहा᳚। स्वाहा॑ मू॒र्ध्ने। मू॒र्ध्ने स्वाहा᳚। स्वाहा॑ म॒स्तिष्का॑य। म॒स्तिष्का॑य॒
स्वाहा᳚। स्वाहा॒ केशे᳚भ्यः। केशे᳚भ्य॒ः स्वाहा᳚। स्वाहा॒ वहा॑य। वहा॑य॒ स्वाहा᳚। स्वाहा᳚ ग्री॒वाभ्य॑ः।
ग्री॒वाभ्य॒ः स्वाहा᳚। स्वाहा᳚ स्क॒न्धेभ्य॑ः। स्क॒न्धेभ्य॒ः स्वाहा᳚। स्वाहा॒ कीक॑साभ्यः। कीक॑साभ्य॒ः
स्वाहा᳚। स्वाहा॑ पृ॒ष्टीभ्य॑ः। पृ॒ष्टीभ्य॒ः स्वाहा᳚। पृ॒ष्टीभ्य॒ इति॑ पृ॒ष्टि—भ्य॒ः। स्वाहा॑ पाज॒स्या॑य।

पाजस्याय स्वाहा। स्वाहा पार्श्वाभ्याम्। पार्श्वाभ्याꣳ स्वाहा। स्वाहाऽꣳसाभ्याम्। ॥ [३७] ॥
अꣳसाभ्याꣳ स्वाहा। स्वाहा दोषभ्याम्। दोषभ्याꣳ स्वाहा। दोषभ्यामिति दोष—भ्याम्। स्वाहा बाहुभ्याम्। बाहुभ्याꣳ स्वाहा। बाहुभ्यामिति बाहु—भ्याम्। स्वाहा जङ्घाभ्याम्। जङ्घाभ्याꣳ स्वाहा। स्वाहा श्रोणीभ्याम्। श्रोणीभ्याꣳ स्वाहा। श्रोणीभ्यामिति श्रोणि—भ्याम्। स्वाहोरुभ्याम्। ऊरुभ्याꣳ स्वाहा। ऊरुभ्यामित्यूरु—भ्याम्। स्वाहाऽष्ठीवद्भ्याम्। अष्ठीवद्भ्याꣳ स्वाहा। अष्ठीवद्भ्यामित्यष्ठीवत्—भ्याम्। स्वाहा जङ्घाभ्याम्। जङ्घाभ्याꣳ स्वाहा। स्वाहा भसदे। भसदे स्वाहा। स्वाहा शिखण्डेभ्यः। शिखण्डेभ्यः स्वाहा। स्वाहा वालधानाय। वाल-धानाय स्वाहा। वालधानायेति वाल—धानाय। स्वाहाऽऽण्डाभ्याम्। आण्डाभ्याꣳ स्वाहा। स्वाहा शेपाय। शेपाय स्वाहा। स्वाहा रेतसे। रेतसे स्वाहा। स्वाहा प्रजाभ्यः। प्रजाभ्यः स्वाहा। प्रजाभ्य इति प्र—जाभ्यः। स्वाहा प्रजननाय। प्रजननाय स्वाहा। प्रजननायेति प्र—जननाय। स्वाहा पद्भ्यः। पद्भ्यः स्वाहा। पद्भ्य इति पत्—भ्यः। स्वाहा शफेभ्यः। शफेभ्यः स्वाहा। स्वाहा लोमभ्यः। लोमभ्यः स्वाहा। लोमभ्य इति लोम—भ्यः। स्वाहा त्वचे। त्वचे स्वाहा। स्वाहा लोहिताय। लोहिताय स्वाहा। स्वाहा माꣳसाय। माꣳसाय स्वाहा। स्वाहा स्नावभ्यः। स्नावभ्यः स्वाहा। स्नावभ्य इति स्नाव—भ्यः। स्वाहाऽस्थभ्यः। अस्थभ्यः स्वाहा। अस्थभ्य इत्यस्थ—भ्यः। स्वाहा मज्जभ्यः। मज्जभ्यः स्वाहा। मज्जभ्य इति मज्ज—भ्यः। स्वाहाऽङ्गेभ्यः। अङ्गेभ्यः स्वाहा। स्वाहाऽऽत्मने। आत्मने स्वाहा। स्वाहा सर्वस्मै। सर्वस्मै स्वाहा। स्वाहेति स्वाहा॥ ॥ [३८] ॥

(पार्श्वाभ्याꣳ स्वाहा मज्जभ्यः स्वाहा षट् च) ॥ १६ ॥

अञ्ज्येताय स्वाहा। अञ्ज्येतायेत्यञ्जि—एताय। स्वाहाऽञ्जिसक्थाय। अञ्जिसक्थाय स्वाहा। अञ्जिसक्थायेत्यञ्जि—सक्थाय। स्वाहा शितिपदे। शितिपदे स्वाहा। शितिपद इति शिति—पदे। स्वाहा शितिककुदे। शितिककुदे स्वाहा। शितिककुद इति शिति—ककुदे। स्वाहा शितिर-न्ध्राय। शितिरन्ध्राय स्वाहा। शितिरन्ध्रायेति शिति—रन्ध्राय। स्वाहा शितिपृष्ठाय। शितिपृष्ठाय स्वाहा। शितिपृष्ठायेति शिति—पृष्ठाय। स्वाहा शित्यꣳसाय। शित्यꣳसाय स्वाहा। शित्यꣳ-

सायेति शिति—अꣳसाय। स्वाहा पुष्पकर्णाय। पुष्पकर्णाय स्वाहा। पुष्पकर्णायेति पुष्प—कर्णाय। स्वाहा शित्योष्ठाय। शित्योष्ठाय स्वाहा। शित्योष्ठायेति शिति—ओष्ठाय। स्वाहा शिति-भ्रवे। शितिभ्रवे स्वाहा। शितिभ्रव इति शिति—भ्रवे। स्वाहा शितिभसदे। शितिभसदे स्वाहा। शितिभसद इति शिति—भसदे। स्वाहा श्वेतानूकाशाय। श्वेतानूकाशाय स्वाहा। श्वेतानूकाशा-येति श्वेत—अनूकाशाय। स्वाहाञ्जये। अञ्जये स्वाहा। स्वाहा ललामाय। ललामाय स्वाहा। स्वाहाऽसितज्ञवे। असितज्ञवे स्वाहा। असितज्ञव इत्यसित—ज्ञवे। स्वाहा कृष्णैताय। कृष्णै-ताय स्वाहा। कृष्णैतायेति कृष्ण—एताय। स्वाहा रोहितैताय। रोहितैताय स्वाहा। रोहितै-तायेति रोहित—एताय। स्वाहाऽरुणैताय। अरुणैताय स्वाहा। अरुणैतायेत्यरुण—एताय। स्वाहेदृशाय। ईदृशाय स्वाहा। स्वाहा कीदृशाय। कीदृशाय स्वाहा। स्वाहा तादृशाय। तादृ-शाय स्वाहा। स्वाहा सदृशाय। सदृशाय स्वाहा। स्वाहा विसदृशाय। विसदृशाय स्वाहा। विसृ-दृशायेतिवि—सदृशाय। स्वाहा सुसदृशाय। सुसदृशाय स्वाहा। सुसदृशायेति सु—सदृशाय। स्वाहा रूपाय। रूपाय स्वाहा। स्वाहा सर्वस्मै। सर्वस्मै स्वाहा। स्वाहेति स्वाहा॥ ॥ [३९] ॥

(रूपाय स्वाहा द्वे च) ॥ १७ ॥

कृष्णाय स्वाहा। स्वाहा श्वेताय। श्वेताय स्वाहा। स्वाहा पिशङ्गाय। पिशङ्गाय स्वाहा। स्वाहा सारङ्गाय। सारङ्गाय स्वाहा। स्वाहाऽरुणाय। अरुणाय स्वाहा। स्वाहा गौराय। गौराय स्वाहा। स्वाहा बभ्रवे। बभ्रवे स्वाहा। स्वाहा नकुलाय। नकुलाय स्वाहा। स्वाहा रोहिताय। रोहिताय स्वाहा। स्वाहा शोणाय। शोणाय स्वाहा। स्वाहा श्यावाय। श्यावाय स्वाहा। स्वाहा श्यामाय। श्यामाय स्वाहा। स्वाहा पाकलाय। पाकलाय स्वाहा। स्वाहा सुरू-पाय। सुरूपाय स्वाहा। सुरूपायेति सु—रूपाय। स्वाहाऽनुरूपाय। अनुरूपाय स्वाहा। अनु-रूपायेत्यनु—रूपाय। स्वाहा विरूपाय। विरूपाय स्वाहा। विरूपायेति वि—रूपाय। स्वाहा सरूपाय। सरूपाय स्वाहा। सरूपायेति स—रूपाय। स्वाहा प्रतिरूपाय। प्रतिरूपाय स्वाहा। प्रतिरूपायेति प्रति—रूपाय। स्वाहा शबलाय। शबलाय स्वाहा। स्वाहा कमलाय। कमलाय

स्वाहा᳚। स्वाहा पृश्ञये। पृश्ञये स्वाहा᳚। स्वाहा पृश्निसक्थाय। पृश्निसक्थाय स्वाहा᳚। पृश्नि-सक्थायेति पृश्नि—सक्थाय। स्वाहा सर्वस्मै। सर्वस्मै स्वाहा᳚। स्वाहेति स्वाहा᳚॥ ॥ [४०] ॥

(कृष्णाय षड्वत्वारिꣳशत्) ॥ १८ ॥

ओषधीभ्यः स्वाहा᳚। ओषधीभ्य इत्योषधि—भ्यः। स्वाहा मूलेभ्यः। मूलेभ्यः स्वाहा᳚। स्वाहा तूलेभ्यः। तूलेभ्यः स्वाहा᳚। स्वाहा काण्डेभ्यः। काण्डेभ्यः स्वाहा᳚। स्वाहा वल्शेभ्यः। वल्शेभ्यः स्वाहा᳚। स्वाहा पुष्पेभ्यः। पुष्पेभ्यः स्वाहा᳚। स्वाहा फलेभ्यः। फलेभ्यः स्वाहा᳚। स्वाहा गृहीतेभ्यः। गृहीतेभ्यः स्वाहा᳚। स्वाहाऽगृहीतेभ्यः। अगृहीतेभ्यः स्वाहा᳚। स्वाहाऽव-पन्नेभ्यः। अवपन्नेभ्यः स्वाहा᳚। अवपन्नेभ्य इत्यव—पन्नेभ्यः। स्वाहा शयानेभ्यः। शयानेभ्यः स्वाहा᳚। स्वाहा सर्वस्मै। सर्वस्मै स्वाहा᳚। स्वाहेति स्वाहा᳚॥ ॥ [४१] ॥

(ओषधीभ्य श्चतुर्विंꣳशतिः) ॥ १९ ॥

वनस्पतिभ्यः स्वाहा᳚। वनस्पतिभ्य इति वनस्पति—भ्यः। स्वाहा मूलेभ्यः। मूलेभ्यः स्वाहा᳚ः। स्वाहा तूलेभ्यः। तूलेभ्यः स्वाहा᳚। स्वाहा स्कन्धोभ्यः। स्कन्धोभ्यः स्वाहा᳚। स्कन्धोभ्य इति स्कन्धः—भ्यः। स्वाहा शाखाभ्यः। शाखाभ्यः स्वाहा᳚। स्वाहा पर्णेभ्यः। पर्णेभ्यः स्वाहा᳚। स्वाहा पुष्पेभ्यः। पुष्पेभ्यः स्वाहा᳚। स्वाहा फलेभ्यः। फलेभ्यः स्वाहा᳚। स्वाहा गृहीतेभ्यः। गृहीतेभ्यः स्वाहा᳚। स्वाहाऽगृहीतेभ्यः। अगृहीतेभ्यः स्वाहा᳚। स्वाहाऽवपन्नेभ्यः। अवपन्नेभ्यः स्वाहा᳚। अवपन्नेभ्य इत्यव—पन्नेभ्यः। स्वाहा शयानेभ्यः। शयानेभ्यः स्वाहा᳚। स्वाहा शिष्टाय। शिष्टाय स्वाहा᳚। स्वाहाऽतिशिष्टाय। अतिशिष्टाय स्वाहा᳚। अतिशिष्टायेत्यति—शिष्टाय। स्वाहा परिशिष्टाय। परिशिष्टाय स्वाहा᳚। परिशिष्टायेति परि—शिष्टाय। स्वाहा सꣳशिष्टाय। सꣳशिष्टाय स्वाहा᳚। सꣳशिष्टायेति सम्—शिष्टाय। स्वाहोच्छिष्टाय। उच्छिष्टाय स्वाहा᳚। उच्छिष्टायेत्युत्—शिष्टाय। स्वाहा रिक्ताय। रिक्ताय स्वाहा᳚। स्वाहाऽरिक्ताय। अरिक्ताय स्वाहा᳚। स्वाहा प्ररि-क्ताय। प्ररिक्ताय स्वाहा᳚। प्ररिक्तायेति प्र—रिक्ताय। स्वाहा सꣳरिक्ताय। सꣳरिक्ताय स्वाहा᳚।

सꣳरि॑क्तायेति॒ सम्—रि॒क्ता॒य॒। स्वाहोद्रि॑क्ताय। उद्रि॑क्ताय॒ स्वाहा᳚। उद्रि॑क्ता॒येत्युत्—रि॒क्ता॒य॒। स्वाहा॒ सर्व॑स्मै। सर्व॑स्मै॒ स्वाहा᳚। स्वाहे॒ति॒ स्वाहा᳚॥ ॥ [४२] ॥

(व॒न॒स्पति॑भ्यः॒ षट् च॑त्वारिꣳशत्) ॥ २० ॥

॥ हरिः ॐ ॥

सप्तमकाण्डे तृतीयः प्रश्नः — क्रम पाठः — समाप्तः

अनुवाकाः	पञ्चशत्यः
२०	४२

ॐ